

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput LVII. Emptio & venditio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

lidum, nisi contrarium lex exprimat; neque contractus ludi ex natura rei est invalidus: quippe multa illicitè fiunt, quæ tamen facta tenent. Ille tamen qui tali ludo aliquid perdidit, potest illud in iudicio repetere. Quia id ipsi per leges conceditur.

620 De illo qui ludo verito lusit creditâ pecuniâ, controvertitur, an in conscientia solvere teneatur? Negant nonnulli. 1°. quia leges Imperiales statuunt, ut victus non cogatur solvere. 2°. cui conceditur actio ad repetendum, à fortiori conceditur exceptio ad non solvendum; tali verò conceditur actio ad repetendum, uti proximè diximus.

621 Affirmant nihilominus Navarrus, Reginaldus, Medina, Valentia, &c. nisi is qui perdidit, iudicem requirat pro debiti sui absolutione, vel nisi alius sit patriæ suæ usus, vel lex specialis, annullans obligationem talis ludi, prout est in Gallia, & pluribus Hispaniæ locis. Quia qui tali ludo lusit, ubi non est talis lex vel consuetudo, validè lusit. Ergo contraxit obligationem standi contractui, quam necessariò infert omnis contractus validus.

622 Et confirmatur 1°. sicut qui validè lusit, non potest ante sententiam iudicis solutum repetere, nec occultâ uti compensatione, ut fatentur Doctores communiter; ita nec potest ante sententiam non solvere. Si enim, ante sententiam, posset non solvere; ante sententiam, posset solutum repetere: eò quòd alter non posset illud retinere: utpote absque jure acceptum. Quomodò enim jus habet ad solutionem, si alter habet jus ad non solutionem?

623 2°. leges objectæ pœnales sunt; pœnam verò ejusmodi nemo subire tenetur, nisi post sententiam. Et sicut leges illæ victo non concedunt privatam soluti repetitionem; ita nec privatam concedunt non solutionem. Unde cum dicunt: victus non cogatur solvere, subauditur à iudice, pro quanto victori in foro judiciali non concedunt actionem. Et sic patet ad objecta.

624 Dixi, nisi alius sit patriæ mos, vel lex specialis, annullans obligationem talis ludi. Talis namque lex vel consuetudo variis est in locis, scilicet in Gallia & Hispania: pro Gallia quippe Ludovicus XIII. nulla declaravit omnia debita, causâ ludi contracta, omnemque obligationes ac promissiones, lusûs ergo factas, omnium tum civili, tum naturali obligatione destitutas. Idem pro regnis Hispaniarum edixisse Carolus V. refert Tamburinus l. 8. in Decret. c. 9. n. 12. Eum qui creditò lusit, non teneri solvere, quorundam locorum consuetudo habet in Belgio, v. g. Antuerpiæ, ut constat ex tit. 54. a. 20. Consuetudinum urbis illius.

CAPUT LVII.

Emptio & Venditio.

625 **E**mpcio est pactio pretii pro merce, id est contractus, quo quispiam obligat se ad

solvendum pretium pro merce. *Venditio* est pactio mercis pro pretio, id est contractus quo se quispiam obligat ad tradendam mercem pro pretio. *Pretium* est nummus, seu pecunia, ad hoc inventa, ut sit mensura rerum, quæ emuntur & venduntur. *Mercx* est res, sive mobilis, sive immobilis, pecuniâ aestimabilis, & commensurabilis. Unde non solæ res mobiles & immobiles, sed & actiones, & jura, merces vendibiles esse possunt: cum pecuniâ aestimari, commensurarique possint.

Post bonorum divisionem, factam paulò post diluvium, inducta fuerat rerum permutatio, quâ alter ab altero obtinebat rem quâ indigebat, pro alia re quâ alter quoque indigebat, v. g. ovem pro veste. Postea, adinventum usu pecuniæ, in locum talis permutationis, jure gentium introducta est emptio & venditio, in eo distincta à permutatione, quòd hæc fit solutio rei pro re, emptio verò solutio pretii pro merce. Quòd si pecunia pro pecunia solvatur, cambium est. Et istorum contractuum notanda est differentia: quia prohibitus vendere, eo ipso prohibitus non est permutare; nec gabella vendentibus imposita, censetur imposita permutantibus, nisi id diserte exprimat.

Porro pretium (de quo in definitione venditionis & emptionis) debet esse determinatum, vel à Republica, vel mutuo contrahentium consensu. Aliàs contractus esset nullus. §. *pretium* Instit. de empt. & vendit. Si ergo pretium emptori determinandum relinquitur, venditio nulla est. *L. quod sape ff. de contrah. empt.* Angelus tamen de Clavasio valere putat, si dicas: *vendo tibi quantum expertus judicaverit*; modò contrahentes conveniant, penes quem sit determinandi, & judicandi auctoritas, cujus iudicio stare debeant. Aliàs non valet. *L. ult. Cod. de contrah. empt.*

Contractui emptionis & venditionis arrha plerumque apponitur (licet non sit de essentia) in signum contractus initi, & in pignus illius exequendi, uti dicitur citatâ *L. quod sape*. Communiter computari solet in partem pretii: sed hoc pendet à voluntate contrahentium, & consuetudine locorum. Aliquando arrha præstat necdum perfecto contractu, eò quòd ipsius obligatio ab aliqua dependeat conditione: & tum arrhæ dator eam amittit, si resiliat, ut potest; si verò receptor resiliat, duplum amittit, arrham scilicet, & tantundem de bonis suis. §. 1. Instit. de vendit. & empt.

Variant Authores, an de ratione venditionis, & emptionis sit traditio. Id enim affirmant aliqui, negant alii. Utrosque redarguit Caramuel Theolog. Intentionalis n. 817. quòd traditionem physicam cum morali confundant. Unde inter utramque ipse distinguens, traditionem physicam negat esse de ratione venditionis, & emptionis, ad cam.

eamque sufficere dicit alterutram, aiens, statim post contractum, ante physicam rei traditionem, dominium mutari, seu transferri.

630 Sed dicendum 1°. emptionem & venditionem, quoad substantiam, perfici nudâ pactione seu conventionione partium super merce & pretio; dominium tamen per nudam ejusmodi conventionem non transferri; sed ad id necesse esse, quod conventioni accedat traditio rei vel pretii, non tamquam pertinens ad substantiam seu essentiam, & rationem formalem emptionis & venditionis, sed tamquam effectus & terminus extrinsecus illius, pro quanto scilicet emptio & venditio ad hoc tendunt, ut tradatur res, reique pretium, & per traditionem, in vim emptionis ac venditionis factam, rei ac pretii dominium transferatur. Neque enim in vim solius venditionis dominium transferatur, sed & in vim præcedentis emptionis ac venditionis, uti dicitur L. *nunquam* ff. de acquir. domin. ibi: *Nunquam nuda traditio dominium transfert, sed ita si venditio . . . præcesserit, propter quam traditio sequeretur.*

631 Ex cujus legis tenore colligitur 1°. venditionem præcedere traditionem, dominique translationem; traditionemque, unâ cum dominii translatione, habere se consecutivè ad illam: per consequens non esse formaliter ratione seu essentia illius. Quod etiam colligitur ex allata venditionis & emptionis definitione, probarique insuper solet ex §. 1. Instit. de empt. & vendit. sicut & ex L. 1. & 2. ff. de contrah. empt. & L. 2. ff. de obligat. & action. Sicubi tamen locorum consuetudo habeat, vel si contrahentes expressè convenerint, quod ante traditionem perfectam non censetur emptio & venditio, illi insistendum est.

632 Colligitur 2°. dominium solâ venditione & emptione non transferri (uti Caramuel putat) nec solâ traditione, sed venditione simul & traditione venditionem consequente: cum citata Lex dicat, quod *nunquam nuda traditio dominium transfert, sed ita si venditio præcesserit, propter quam, id est vi cujus, traditio sequeretur.* Confer ea quæ habentur infra n. 633. & 636.

633 Colligitur 3°. eundem Caramuelem rectè non ponere vel supponere, quod ipsamet venditio sit moralis traditio. Tum quia gratis & absque fundamento hoc ponit, vel supponit. Tum quia hoc ponit, vel supponit contra eandem legem, dum per moralem traditionem intelligit dominii translationem, vel ipsummet venditionis contractum, quem secundum legem illam, dominii translatio sequitur. Verum est tamen quod addit, statim post contractum, ante physicam traditionem, deberi gabellam vendentibus & ementibus impositam: quia ante physicam traditionem perfectam est contractus emptionis & venditionis. Et ideo gabella illa debetur ei qui gabellarii officium habebat tempore con-

tractus; non qui tempore traditionis, ut communis est opinio Doctorum.

An autem solvenda sit ante traditionem? 634 non video fundamentum negandi; cum debeat ante traditionem. Quod enim aliqui dicunt, æquum non esse, emptorem obligari super re non sua, inefficax est: quia licet res nondum sit sua, est tamen à se empta, ipsique emptioni gabella est imposita, ut bene advertit Bonacina.

Colligitur 4°. emptionem & venditionem 635 ob id revocari non posse, quod nondum facta sit mercis vel pretii traditio, nisi in contrarium sit specialis locorum consuetudo, vel conventio. Quia cum ante traditionem venditio & emptio perfecta sit, ab ea recedi, alterutro invito, bona fides non patitur. L. 3. ff. de rescind. vendit.

Colligitur 5°. quod si res vendita Titio, 636 ante traditionem vendatur & tradatur Sempronio, res transit in dominium Sempronii, non Titii; sicut dum quis sponsalia contraxit cum Berta, & postea in matrimonium se tradit Catharinæ, fit maritus Catharinæ, non Bertæ. *Traditionibus enim dominia rerum, non nudis pactis transferuntur. L. traditionibus C. de pactis.* Unde cum aliquis rem nondum emptori tradidit, adhuc ipse dominus est. §. *cum autem* Instit. de empt. & vendit. Venditor tamen tunc tenetur 1°. emptori satisfacere, quanti sua intererat rem illam habere. Et idem est de quocumque complice secundæ venditionis, si conscius fuerit primæ venditionis, & venditor ipse non satisfaciat. Ratio est, quia licet secunda venditio & emptio non sit intrinsecè injusta & invalida, pro quanto non est venditio & emptio rei alienæ, nec alteri obligatæ obligatione reali; est tamen extrinsecè injusta, pro quanto est venditio & emptio rei obligatæ alteri obligatione personali, & consequenter habenti in illam jus ad rem; illius verò injustitiæ complex est & cooperatur efficax, qui ejus rei conscius efficaciter cooperatur secundæ venditioni.

Colligitur 6°. emptionem & venditionem 637 perfici ante numerationem pretii. Quia (ut habetur L. 2. ff. de contrah. empt.) sine pretio venditio nulla est; non autem pretii numeratio, sed conventio perficit emptionem, etiam sine scriptura habita.

Dicendum 2°. cum communi, non obstantibus præmissis, post perfectam venditionem & emptionem (nisi aliter conventum sit, vel alia specialis sit locorum consuetudo) rem emptam & venditam (si pereat vel fructificet ante traditionem) emptori perire & fructificare, & ab ipso solvendam esse, nisi culpa venditoris perierit, vel venditor fuerit culpabiliter in mora, vel emptorem deceperit, rei venditæ vitia sibi nota non manifestando. Ratio est, quia licet, naturaliter loquendo, ubi alia non est legum dispositio, vel locorum consuetudo, res unaquæque pereat domino suo; venditor verò (aut

traditionem) adhuc sit dominus; secundum leges nihilominus venditori res vendita tunc non perit, quia §. cum autem Instit. de empt. & vendit. dicitur: *Cum emptio & venditio contracta sit . . . periculum rei vendita statim ad emptorem pertinet, tamen si adhuc ea res emptori tradita non sit.* Et L. 1. Cod. de pen. & commod. rei vend. post perfectam venditionem, omne commodum & incommodum quod rei vendita contingit, ad emptorem pertinet. A⁶³⁰ liae leges, cum variis limitationibus, ultra supradicta, videri possunt apud Castropalaum disp. 5. p. 14. 15. & 16. & Dianam p. II. tr. 7. reol. 32.

630 Dicendum 3°. venditionem conditionatam, non perficiante impletam conditionem; si tamen facta fuerit per verba de presenti, sub conditione de futuro, dicendo v. g. *vendo tibi hanc domum, si pax ante finem anni venerit*, obligatio retrahitur ad diem celebrati contractus, perinde ac si ab initio absque conditione celebratus fuisset. Lessius lib. 2. c. 21. dub. 1.

CAPUT LVIII.

Negotio.

640 **N**egotio proprie est, dum quispiam rem alienam sibi comparat, ut eam immutatam vendendo vel permutando lucrum acquirat. Unde qui sibi comparat grana, ut inde panes aut cerevisiam conficiat, ex hisque venditis lucratur, non est negotiator, proprie loquendo, uti nec ille qui sibi comparat boves macilentos, ut eos impinguitos vendat, & sic lucratur. Quia non vendit rem immutatam, sed in melius mutatam.

641 **N**egotio non est generatim illicita: cum neque ex essentia sua, neque ex parte finis, vel alterius circumstantiae, secum necessario trahat aliquid mali, tametsi, ut S. Thomas ait q. 77. a. 4. in corp. *juste vituperetur, quia quantum est de se deserui cupiditati lucri, quo terminum nescit, sed in infinitum tendit.* Et ideo negotio secundum se considerata quaedam turpitudinem habet, in quantum non importat de sui ratione finem honestum, vel necessarium. Lucrum tamen, quod est negotiationis finis, est in sui ratione non importet aliquid honestum, vel necessarium, nihil tamen importat in sui ratione vitiosum, vel virtuti contrarium. Unde nihil prohibet lucrum ordinari ad aliquem finem necessarium, vel etiam honestum. Et sic negotio licita reddetur. Sicut cum aliquis lucrum moderatum, quod negotiando querit, ordinat ad domus suae sustentationem, vel ad subveniendum indigentibus, vel etiam cum aliquis negotiationi intendit propter publicam utilitatem, ne scilicet res necessaria ad vitam patria desint, & lucrum expetit, non quasi finem, sed quasi stipendium laboris.

642 **A**ddit S. Doctor in 4. dist. 16. q. 4. a. 2. quaestiu. 3. ad licitam negotiationem servandas esse conditiones sequentes. 1°. quod negotiatores tempore debito mercationes faciant,

non diebus festis, nec tempore quo carissimum inducere possint. 2°. quod modum debitum servent, utique sine fraude, & secundum licitum contractum. Tertia conditio est ut fiat sine debito, non utique propter suum lucrum; sed lucrum ipsum ulterius ordinando ad familiam vel pauperum necessitatem, & finaliter ad Deum ipsum; ad quem omnia necessarii esse referenda, demonstratum est to. i.

Quia vero negotiatores ut plurimum ista cordi non habent, vel adeo tenuiter, ut finis ipsorum ultimus plerumque sit lucrum, & ideo frequentia sunt negotiatorum vitia, juxta illud Eccli. 26. *difficulus exiit negotiator a negligentia, sive (ut textus graecus habet) a deceptione*, quia nimium seipsum & alios decipit. Quia etiam negotio nimis implicat animum secularibus curis, ac per consequens a spiritualibus retrahit (inquit S. Thomas citata q. 77. a. 4. ad 3.) Denique quia Apostolus dicit 2. Timoth. 2. *Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus: propterea sacri Canones negotiationem Clericis interdicit, prout videre est apud Gratianum dist. 88. Ipsis etiam Tridentinum sess. 22. de reform. c. 1. (conformiter Apostolo proximè laudato) interdicit secularia negotia.* Quibus cum annuocentur tutela, curatela, & similes curae, quibus Clerici multis solent difficultatibus intricari, à divinisque functionibus impediri; hinc est quod Concilium Africanum, à S. Cypriano laudatum, prohibet, *ne quis de Clericis, & Dei Ministris, tutorem vel curatorem testamento suo constituat.* Justinianus quoque Imperator L. 51. C. de Episcop. & Cleric. Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Subdiaconis, & Monachis omnibus immunitatem ab omni tutela & curatela concedit, *ut aliis omnibus de relictis, Dei omnipotentis ministerii deseruiant.*

CAPUT LIX.

Pretium quo vendendum est, & emendum.

644 **D**icendum 1°. quod carius vendere, vel vilius emere rem, quam valeat, est secundum se injustum & illicitum. Verba sunt S. Thomae q. 77. a. 1. in corp. Quia (inquit) emptio & venditio videtur esse introducta pro communi utilitate utriusque. Quod autem pro communi utilitate inductum est, non debet esse magis in gravamen unius quam alterius. Et ideo debet secundum aequalitatem rei inter eos contrahens instari. Et ideo si vel pretium excedat quantitatem valoris rei, vel e converso rei excedat pretium, tollitur justitia aequalitas. Et ideo carius vendere, vel vilius emere rem, quam valeat, est secundum se injustum, &c.

645 **D**icendum 2°. justum pretium determinandum non esse ex sola aestimatione venditoris: utpote qui Judex esse non debet in propria causa; neque ex naturali dignitate rerum venalium (alias mus carius vendi posset quam panis, & pulex plus quam gem-